

Деревянко Б.В.

к.ю.н., доцент

Донецького юридичного інституту МВС України

ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН ТА ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИХОДОМ НА РИНОК ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ІНОЗЕМНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

На сьогодні в Україні крім навчальних закладів (далі – НЗ) значний масив послуг у сфері освіти надають суспільні та громадські організації, благодійні та інші фонди, об'єднання громадян. Вони крім надання освітніх та інших послуг можуть переслідувати різні цілі. У зв'язку з цим вони можуть бути різними за своєю природою та правовим статусом. Найбільш поширеними можуть бути:

1) організації, пов'язані із наданням юридичної освіти або підвищенням правової грамотності населення;

2) організації українського національного спрямування, які виступають за захист української мови та культури;

3) організації, спрямовані на популяризацію мови та культури інших країн та народів в Україні;

4) організації, діяльність яких спрямована на популяризацію певних галузей знань та спеціальностей, формування якихось професійних вмінь та навичок, особливо таких, що знаходяться за межами якоїсь однієї галузі знань чи спеціальності, і підготовку фахівців з них;

5) організації релігійного характеру, релігійні та інші суспільні некомерційні організації, діяльність яких спрямована на надання освітніх послуг одночасно із поширенням тих чи інших релігійних знань і переконань;

б) організації екстремістського спрямування, які маскуються під організації інших видів, діяльність яких спрямована на підриг моральних та етичних засад, економічної, політичної та міжнаціональної стабільності, розкол суспільства.

Господарські організації, які не будучи НЗ, надають послуги у сфері освіти, можуть створюватися для досягнення сотень власних цілей або цілей окремих їх учасників. У зв'язку із глобалізаційними процесами значна частина таких

організацій фінансується із-за кордону або взагалі має іноземне походження. У зв'язку із цим необхідно проводити аналіз їх справжніх цілей на предмет відповідності цілям громадян України та держави.

Так, значна частина організацій на ринку освітніх послуг за рахунок фінансування зі США та міжнародних організацій розробляє і втілює програми практичної правової освіти підлітків та молоді. Такі організації видають навчальні матеріали – підручники для молоді, посібники для вчителів, збірники тестів і контрольних завдань, що є найпоширенішими у США та країнах Західної Європи [1, с. 92].

Діяльність організацій, що підвищують правову грамотність населення, на сьогодні є важливою. Проте, якщо цілі та завдання двох перших типів наведених у прикладі організацій у більшій або меншій мірі зрозумілі, то громадські організації, засновані на основі коштів та майна іноземних організацій, громадян, суб'єктів господарювання або держав, крім офіційно задекларованої цілі можуть мати й інші потаємні цілі та завдання. Версії щодо цих завдань можуть бути найрізноманітнішими від «відмивання» грошей міжнародних організацій до шпідіажу на користь закордонних спецслужб. Найбільш реальними серед версій виглядає утворення таких організацій з метою «вимивання мізків» за рахунок пропозиції молодим та перспективним учасникам цих організацій назавжди покинути Україну; популяризації правової культури тих країн, за кошти яких ці організації було утворено; формування у української молоді правосвідомості, притаманної громадянам інших країн. Тому діяльність організацій, які працюють в Україні за рахунок грошей із-за кордону і спрямовані на підвищення правової грамотності населення, повинна вітатися, проте перевірятися відповідними державними органами.

На противагу зарубіжним організаціям повинна підтримуватися діяльність українських суспільних освітніх та культурних організацій. Діяльність суб'єктів цієї групи зараз в цілому потребує схвалення та підтримки з боку держави. У сучасному глобалізованому світі дійсно існують загрози для української мови і культури, духовності і навіть здоров'я народу. Надто важливим на сьогодні є

протиставлення освітніх і духовних цінностей народу, сформованих протягом століть, новітній «американсько-телевізійній стерео-культурі» з різноманітними «талант-шоу», які людину без розважального таланту опускають до рівня «*unter mensch*», зі знищенням різниці у мисленні та поведінці між жінками та чоловіками, з паплюженням авторитету старших поколінь і менталітету народу тощо. Єдине, чого слід остерігатися у діяльності таких організацій, це аргументації переваг одної нації або культури за рахунок інших. Видається, що в їх діяльності повинен діяти принцип, аналогічний принципу існування порівняльної реклами у сфері господарювання – реклама мови та культури, духовних і педагогічних цінностей повинна проводитися без прямого порівняння з іншими.

Крім цих груп суб'єктів господарського права, що надають послуги у сфері освіти, можна виділити релігійні та інші суспільні некомерційні організації, діяльність яких спрямована на надання освітніх послуг одночасно із поширенням тих чи інших релігійних знань і переконань. Утворення таких організацій в якості суб'єктів сфери освіти розпочалося ще у ранньому середньовіччі. У козацьку добу релігійні організації були основними провідниками і захисниками української культури, мови, традицій, суб'єктами, які надавали освітні та інші послуги. Їх велика роль у Західноукраїнському регіоні залишається і понині. Однак на сьогодні освітня діяльність релігійних організацій може переслідувати зовсім не ті цілі, що задекларовані ними публічно.

В Україні діють сотні видів релігійних організацій, що надають освітні послуги. При цьому вільно діють десятки організацій, заборонених в інших країнах...

З одного боку, ще німецька окупаційна влада у 1940-х роках хотіла, щоб на захоплених у СРСР землях (у тому числі й українських) у кожному селі був власний божок і власна церква; з іншого боку – велика кількість релігійних організацій у сучасній Україні надає можливість громадянам реалізувати право на свободу світогляду і віросповідання, передбачені статтею 35 Конституції України [2]. Проте в умовах глобалізації у світі діють сотні релігійних організацій,

справжні завдання яких складно визначити. Якщо в окремих розвинених країнах переважна більшість релігійних організацій визнана шкідливими сектами та заборонена, то в Україні на це можна тільки сподіватися. Небезпека від цих організацій не менша, ніж від організацій науково-дослідного спрямування. Якщо внаслідок діяльності останніх Україна втрачає своїх освічених громадян (вони як готові спеціалісти назавжди виїжджають з України), то внаслідок діяльності релігійних сект їх жертви часто стають непридатними для нормального життя у суспільстві та державі (без грошей і житла, із заниженою самооцінкою та психічними розладами)... Взагалі процес надання освітніх та інших послуг релігійними організаціями повинен бути предметом постійного моніторингу правоохоронних органів, а питання надання послуг у сфері освіти релігійними організаціями є складними і суперечливими, чому повинні бути розглянуті окремо у наступних роботах.

Крім названих груп суб'єктів господарського права, що надають послуги у сфері освіти не будучи НЗ, є організації екстремістського спрямування, які маскуються під організації інших видів. Тому не завжди вдається швидко їх виявити та обмежити або припинити їх діяльність. Через це не слід втрачати пильність ні державним органам, ні громадянам, які отримують послуги від суспільних організацій у сфері освіти і постійно перевіряти діяльність таких організацій на предмет співпадіння їх інтересів з інтересами громадян та держави Україна. Особливу увагу необхідно приділяти організаціям усіх типів, які фінансуються із-за кордону.

Перелік використаних джерел:

1. Андрусишин Б. Становлення та розвиток шкільної правової освіти в Україні / Б. Андрусишин, А. Гуз // Аналітика. — 2007. — № 4 (58). — С. 88—95.
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.